

Kornis Mihály
DUNASIRATÓ

Nekem a Dunáról a hullák jutnak eszembe. A hullák. A HULLÁK. Azok az emberek, akiket ezerkilencszáznegyvennégyben a rakpartra kísérték, és aztán belelőtték őket a vízbe. Akkor én még nem éltem, de ha éltem volna, engem is bizonyosan belelőtték volna. Olyan körülmények között bujkált Kornis Katalin, hogy ha a fiát is megszülte volna már, hát nem éli túl a hungarista felszabadulást. Nem éli túl, mert a rakpartra kísérték volna őt azok, akiket *nyilasoknak* szoktunk nevezni, odakísérték volna velem együtt, és szépen megkértek volna engem is, hogy csak vegyem le a cipőm és vegyem le a télikabátomat, és látnom kellett volna az én szép, fiatal édesanyámat a félelemtől és a hidegtől reszketve egy halálra ítélt, sziszegve átkozódó, önnön tehetetlenségének gyűlöletétől is mart, eszeveszett tömeg közepén, amint talán sikoltozva rángat, és be akarja fogni a szememet, hogy ne forduljak hátra, és ne lássam a puskákat, az állhoz emelt puskákat...

De igazán fölösleges feltételes múlt időben beszélni erről a meg-nem-történt történetről, mert még az a látszat keletkezhetik, hogy nem történt meg – holott MEGTÖRTÉNT. Sokkal inkább megtörtént, mint például ez az este itt, amiben mi most részt veszünk és előadjuk magunkat, mint jól nevelt fiúk, *or' dō várié*. Mert én ezerkilencszázötvenkilenc óta tudom, hogy negyvennégyben, zsidókisfiúként én is ott voltam a zsidóparton és engem is belelőtték a zsidódunába. Minden ismerősömet belelőtték.

Akiket szerettem – azokat mind!

És nem csak Radnótit, hanem Petőfit is. És Széchenyi Istvánt, és Nagy Imre urat, Batthyány Lajost és Raoul Wallenberget, és Weisz nénit és Weisz bácsit, és József Attilát meg mindenkit, aki vérben úszva eltűnt, Dózsa Györgyöt és Mauthauseni Magduskát, és azt a két tankos, szénné égett ruszkit az Astoria előtt, aki SZERETETT, és megsimogatta a fejemet, nem sokkal mielőtt szénné égett volna, és a házunk előtt letartóztatott viharkabátos egyetemistákat, akik egy pillanatra szóra méltattak a kapuőrségen, amikor pár nappal előbb engedély

nélkül kiszaladtam hozzájuk *nézni*, nézni a *dolgokat*. És most mindenki ott volt a Dunában, ötvenkilencben ott volt a Dunában mindenki, aki jó volt, aztán elveszett.

Mind ott ringatóztak a zsidódunában.

Szóval ez az egész úgy történt, hogy ötvenkilenc novemberében kimentem a rakpartra bombát halászni, mivel osztályunkban elterjedt a hír, hogy az Erzsébet híd rozsdás roncsai mellett, a rakpart alatti kövek közt érdekes tányérbombák meg csíkozott kézigránátok úszkálnak a vízben. *Ide figyelj, csak belenyúlsz kézzel és tunkolsz, telisdeteli van bombával a part, aztán azt csinálsz velük, ami édes-jólesik, például fel is robbanthatod, vagy hazaviszed, és kassán ketyeg majd az ágy alatt, mint a vekkeróra!*

Iskola után, fal mellett osonva, összes bűneim teljes tudatában leódalogtam hát egyedül a rakpartra, és ketyegő szívvel, komolyan azt figyeltem, hogy nem követnek-e. Pufajkás nyomozók például, vagy mit tudom én. *TE! SÖTÉTBEN BUJKÁLÓ ELLENFORRADALMAR RESZKESS!* Dagi zsidótestem levonszoltam a vízhez vezető lépcsőn – megállt a szél, megállt a szél!, délután három óra volt –, a fenekem alá tettem a tornazsákomat, és néztem a vizet.

És lassan megnyugodtam.

Így vagyok. Itt vagyok.

Az ég olyan, mintha belehánytak volna. Koszos tej, fullasztó, ránk szorított rongy. Összefüggő fenyegetés. A fény nem jön le, nem akar már. Szétfolyó, sűrű nyál! Mostanában ez van, ég a földtől elvágta magát, slussz. Skubizni tilos. Nekem egyébként semmi közöm hozzá. Vagy ki tudja, franc se tudja, jaj! Megmozdul a víz, benyal a kövek közt, vashulladékok belsejében locskol, itt aztán szépen van mindenféle bomba, tényleg, amerre nézek, csupa bomba: kőbomba, vasbomba, tányér alakú szörnyetegek, zöldiszappal telenőtt valamik... Hogy veszem ki? hát hogy veszem ki? Széttép, mint a szart, nagyon veszélyes ez az egész, meg kell gondolni, ember, mit csinálsz...!

Sárga a Duna.

Sársárga.

Katonasárga.

Nagyon csúnya, nem szép. Középen nyugodt, de a szélén sír, olyan, mint egy öregember: tele van; megy, mert megszokta: lassan, előre. Hidegen fortog, magában beszél: VIRTIGLI TROPACSEK, HOL A KAMÁSLIM, a derekánál surrogva örvénylik a víz, sok a dugulás, naná, mert rejteget, nehezen bírja *viselni* magát, zsugori,

zsidó,

na, most, ott kiokádja, ott is, ott is, jönnek föl a ronda ruhák, a zsidómankók, a szökevénykabátok, szétvérzett pólyák, nyomorékékszerek, jé, mennyi minden, mennyi-mennyi minden,

hát mi ez?

S felpattanok, felugrok, ég a pofám, a karomat pörgetem izgalmamban: a folyó közepe kipúposodik, keringnek százával a zsidómártír-holmik, templomi kiskereskedő-kalapok, felpuffadt szegénykardigánok, megdagadt kombinék és agyonlőttegyetemista-cipők; sírnivaló magyar zászlók, rejtegetett Kossuth-címerek, meg a szép, ingyen osztogatott kétkilós kenyerek belekifordult, héjas maradéka is mind ott táncol a fehérsáros habban, egymás hegyén-hátán, és újra föl és újra le, *apám, micsoda örvény, micsoda zsidótánc, micsoda tumultus...*

De hisz az nem lehet.

Hát le kellett vetkőzni mindenkinek! Hát emlékszem! Hát engemet megöltek, egyszerűen belém lőttek, nálam nagyobbak belém lőttek, nem is tudtam odafigyelni, pedig akartam... Mindenkit megöltek. Le kellett vetkőzni. Az egész házat megölték! Le kellett vetkőzni.

Megölték a szabadságharcot.

Hajnalban jöttek.

Lángágyúval betörték mind a két kaput. De én éppen aludtam, és álmodtam egy nagy, sötét lyukat. A lyuk aljáról fény szállt fölfelé, fordítva ömlő, sugárzó eső, amibe belevágytam, de nem mehettem el, mert odakint rám bíztak egy papírdobozt, amiben sok pénz volt. Úgy nézett ki, mint a járókelők pénze, az Ady Mozi mellett, AZON A SZÉKEN a doboz. Valaki azt mondta: – VIGYÁZZ RÁ, MITYU! –, és akkor nekem ott kellett maradnom, de legszívesebben beugrottam volna, be a fénybe! Holott ami abba belekerült, kék gázzá vált a szemem előtt; sok járdaszemét például, amit arra vitt a szél, meg különféle kisebb állatok: madarak, egerek, és egy rózsaszínű...

DE FELÉBRESZTETTEK.

Gettóhajnal, gennyhajnal. Szürkés gennyvilág. Szétrúgott szobák, papírkofferek, sáros szőnyegek... Minden ott maradt, ott maradt és elhallgatott mögöttünk, klikk-klakk, pont. Vége.

Ennyi az egész.

ÉG A GYERTYA, ÉG!
EL NE ALUDJÉK!
AKI ENGEM LÁTNI AKAR...

Aki engem látni akar: nézhet.

Majd én is nézem őt. Mi most úgy menetelünk a halálba, mint a katonák, nektek meg csak somfordálni szabad a járdán, és nyalogatni a szájakokat. Mi meghalunk a magyar szabadságért, ti meg itt maradtok, én nem tudom, miért.

Szemlesütve ujjal mutogatni? Gyászolni és nevetni?

Ezek a hallgató, gyáva pesti házak! Alamuszi tetők, galambos ablakok... Hát minden így marad – és ennyiben? Itt fog nélkülünk tovább VIRULÁZNI?! Mi persze trappolhatunk le a Duna-partra, mert nem segít az ENSZ, hiába ígérte Apa, nem küld csapatokat, de rendben van, én anyám kezét fogom, ő azt hiszi, nem tudom, pedig én TUDOM.

Hát majd kibírom.

Mondjuk, lehettem volna világfi, arra készültem, hogy az legyek, egy vándorló szabadság, aki ingyen osztogat a népnek kenyeret és kacsát. Most ehelyett majd a ravaszdi árulók uralmuk alá hajtják édes kis hazámat. FI DONC! Én ilyen helyen nem akarom ÉREZNI magam! A bajszok, a szalutálások, a hadonászások. És ezek a lopások, a sunyi cserék: ESTI BUDAPEST helyett az Esti Hírlap, SZABAD NÉP helyett a Népszabadság, NÉPAKARAT helyett meg a Népfasza, Marosán, a hőbörgő pék szava...

Hát engem ez így már nem érdekel.

Lakkcipőmet az aszfalthoz verem, és nagyon kínos a halálba menés, de mi viszont legalább vállaljuk a dolgot. Ki akar már németül tanulni, és ki akar itt oroszul tanulni, ki akar itt már bármit is tanulni? Csak menjetek szabadlábbon a napközibe, örökké! Ott terem a babfőzelék, meg az NDK-dia, meg a hazugság. Mi inkább meghalunk.

Most. Tél. Most. Tél, hideg!

Jeges délelőtti hold, legyintő levegőrongyok, fehér túlparti hóköd. NAGYON HIDEG. Le kellett vetközni mindenkinek. Nem fog fájni. Szégyellem magam. Nem fog fájni! Itt az egész ház. Meztelen vagyok. Itt az egész ház, itt az egész ház! MEG KELL DÖGÖLJÜNK, valaki mondta. Meg lett mondva, VÉGREHAJTANI. Tudtam előre. Apu háta világít! Apu kövér háta. ZSÍROS ZSIDÓK, meg lett mondva, HOGY NÉZTEK KI, meg lett mondva FERTIG. Tessék előrehajolni, mint egy uszodában. Hájas zsidók a zsidóuszodában.

Vannak soványak is, Nagymama sovány. Nincs igazság, vannak soványak is! Ne érj hozzám. HAGYJÁL BÉKEM, HAGYJÁL BÉKEM! Kattog a kakas. Már kattog a kakas. Nem tudok egyetlen jó zsidó imát se, ISTEN ÁLDD MEG A MAGYART, ISTEN, ÁLDD MEG A MAGYART, hát ez nekünk nem sikerült, most már mindegy.

Győztek a faszisták, konyec filma, véreim, magyar proletárok.

Tudtam előre, a combomon már jön le a pisi! Most le fogunk halni, a Dunába lesz halva, mindenki nagyon is bele lesz jól halva, nukufix, bébi, semmi se leszünk!

Most már lőhetnének.

Mindenki visít. Már mindenki pucér, már mindenki SEHOGYSINCS, Eisler bácsi is mellettem SEHOGYSINCS, mint egy élő tészta, mint egy élő, dülöngélő, puha fehértészta, ez egy állókínzás, a leflattyogó, vén zsidóhúsok, a kiröhögött, szargörbe gerincek! Mami, mami, mamikám! Azért is éljen a szabadság! Rákóczi áruló hadnagya, lőj –

MOST.

MOST MELEG.

MOST ELÉRT. BENNEM VAN. MINDENÜTT MELEG.

FORRÓ ÉS BUGYBORÉKOL.

JÓ.

SÖTÉT.

LEÍRHATATLAN.

S ahogy így ötvenkilencben, magamat is temetve néztem a vén Dunát, először láttam életemben – nem ronda ruhákat: kísérteteket, vagy hogy mondjam, feljöttek a víz tetejére a rokonaim. Ott ringatóztak a zsidódunában talpig felöltözve, gondoltam is rögtön, halhatatlanul, mind, akiket szerettem, a nagy klasszikus költők és a felakasztott szabadságharcosok, az átlótt homlokú

egyetemisták és a gyerekpartizánok, meg azok a munkaszolgálatosok, azok *a muszosok*, és én is, igen, akármilyen hihetetlen, én is, és Anya és Apa és az egész ház a sársárgán fortyogó folyóközép örvénykútján fölkeveregve kivigyorogtunk egy másik, untig ismert és megfulladt életből, ott bohóckodtunk egymás kezét fogva a víz tetején, és lábujjhegyen táncoltuk a temetetlen kánkánt, a bakancskeringőt meg a sárostangót EGYÜTT, illetlenül, popómutogatva, röhögve, rongyosan és disznómód szabadon NEKTEK – vagyis hát csak nekem...

Mert nem látta más.

Bár ideglázban nézelődtem körbe, hogy nem áll-e meg a 2-es villamos, és nincs-e már jókora csődület a korzón, és nem értettem, hogyan lehet, hogy nem történik semmi, hiszen itt van, hiszen itt van!

HISZEN ITT VAGYUNK!

Itt van Petőfi és a seggét pacskolja Pestnek, mindenféle Weisz nénik kezét simogatja és akkorát köp a Gellérthegyre, hogy ködbe borul, és azt kiáltja, hogy A KURVAANYJÁT! És szemérmetlenül csókolózik az összes statáriálisan felakasztott nővel, akár zsidó, akár kalauz. Mind itt vagyunk és rendetlenkedünk, nem félünk semmitől, szarunk az egészre, ismétlem, aranyvirágokat szarunk a Dunára, hogy végre szép legyen, hogy meggyulladjon, hogy végre más legyen, szélteben-hosszában együtt lökdösődünk a hamu-ég alatt a párás levegőben, én és a Lovassy és a Wesselényi, és a nagymamám és Radnóti és Balassi Bálint, és az apám nővére és a Nagy Imre, és a tankokban szénné égett szegény kicsi ruszlik, egyszóval az egész egyesült magyar zsinagóga, aki az enyém, most együtt mulatunk feltámadva és ragyogva, mint a Nap, és egyszer csak Petőfi kiadja a jelszót: BASSZA MEG AZ ISTEN, IRÁNY BUDAPEST!

És felszáll az égre a megölt zsidóság – felszáll az égre halott-Magyarország, eltakarjuk Pesttől a Napot. Aztán csak zuhanunk az utcákra, mint a bánat, és én sikoltok az örömtől, mert úgy tör ki a botrány a város minden pontján, ezer s ezer helyen. A November 7. téri villanyújság megállás nélkül villogja: HAZUGSÁG! – HAZUGSÁG! – HAZUGSÁG!

HAZUGSÁG! – HAZUGSÁG! – HAZUGSÁG!

És káromkodni kezdenek a köztéri szobrok. És lángra gyullad minden utcátábla. És rázza magát minden középület, mintha viszketne, vagy mintha fájna. És hordóban érzi magát minden hivatalnok, és elhányja magát minden telefon. És fölmorajlik az üres Népstadion: jajgatva ordít benne A NAGY SEMMI.

És térdre borul az összes járókelő.

És a Rádió szünet nélkül bocsánatot kér:

BOCSÁNATOT KELL KÉRNÜNK, KEDVES HALLGATÓINK, MERT
BOCSÁNATOT KELL KÉRNÜNK, KEDVES HALLGATÓINK,
TUDNIILLIK AZ TÖRTÉNT, HOGY MOST BOCSÁNATOT KELL
KÉRNÜNK! BOCSÁNATOT KELL KÉRNÜNK! BOCSÁNATOT KELL
KÉRNÜNK! És a városban csecsemők veszik át a hatalmat, és minden rendőr
fejéről leesik a sapka. És halottak állnak sorban a közértben, és halott húst
kérnek és halott kenyeret, és halott pénzzel fizetnek a kassza előtt, és tömegben
szállnak fel a halott buszokra, és minden autóbusz karambolozik... S így
lassacskán feltámad egész Budapest és együtt élni tanul halott önmagával.

S nem lesz rajta úrrá soha többé senki.

Hát ezt csak úgy *láttam*.

Ott a Duna-parton, anno ezerkilencszázötvenkilenc. És igazság szerint halálra
ijedtem. Már iszonyodtam az iszapos víztől, a szürke hamu-égtől, a sunyi
gránátoktól a sáros víz alatt... És hazaszaladtam csuromvizesen, és
lélekszakadva felhívtam az édesanyámat, a zuglói kenyérgyár egy
alkalmazottját, hogy: HULLÁK VANNAK A DUNÁBAN, MAMA! ÉLŐ,
BESZÉLŐ HULLÁK! ITT VANNAK! FÉLEK! Ő meg azt mondta, ne féljek.